

Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar

UV ÖST RAPPORT 2008:66

ARKEOLOGISK FÖRUNTERSÖKNING I FORM AV ANTIKVARISK KONTROLL

Rävsjö

Förhistoriska lämningar vid planering av nytt vindkraftverk
RAÄ 84 och 85, boplats inom Rävsjö 1:1
Fivelstads socken, Motala kommun
Östergötland

Dnr 422-2266-2007

Johan Stenvall

UV ÖST RAPPORT 2008:66

ARKEOLOGISK FÖRUNDESRÖKNING I FORM AV ANTIKVARISK KONTROLL

Rävsjö

Förhistoriska lämningar vid planering av nytt vindkraftverk

RAÄ 84 och 85, boplats inom Rävsjö 1:1

Fivelstads socken, Motala kommun

Östergötland

Dnr 422-2266-2007

Johan Stenvall

Riksantikvarieämbetet

Avdelningen för arkeologiska undersökningar

Riksantikvarieämbetet

Avdelningen för arkeologiska undersökningar

UV Öst

Roxengatan 7, 582 73 Linköping

Tel. 010-480 81 40

Fax 010-480 81 73

uvost@raa.se

www.arkeologiuv.se

Omslagsbild Platsen för det nyplanerade vindkraftverket med härden, A201 (RAÄ 85), i förgrunden. Från SÖ. 2004-års vindkraftverk syns i bakgrunden. FOTO JOHAN STENVALL.

Produktion/grafisk form BRITT LUNDBERG

Grafik LARS ÖSTLIN

Foto JOHAN STENVALL

Utskrift UV ÖST, LINKÖPING 2008

Kartor ur allmänt kartmaterial, ©Lantmäteriverket, 801 82 Gävle. Dnr L 1999/3.

© 2008 Riksantikvarieämbetet

UV ÖST, RAPPORT 2008:66

ISSN 1404-0875

Innehåll

Sammanfattning	5
Bakgrund	5
Syfte	8
Kulturmiljö och topografi	8
Fornlämningsmiljö och tidigare undersökningar	8
Metod och genomförande	8
Resultat	8
Åtgärdsförslag	9
Referenser	9
Litteratur	9
Arkiv	9
Administrativa uppgifter	9
Bilaga 1. Anläggningsbeskrivning	10

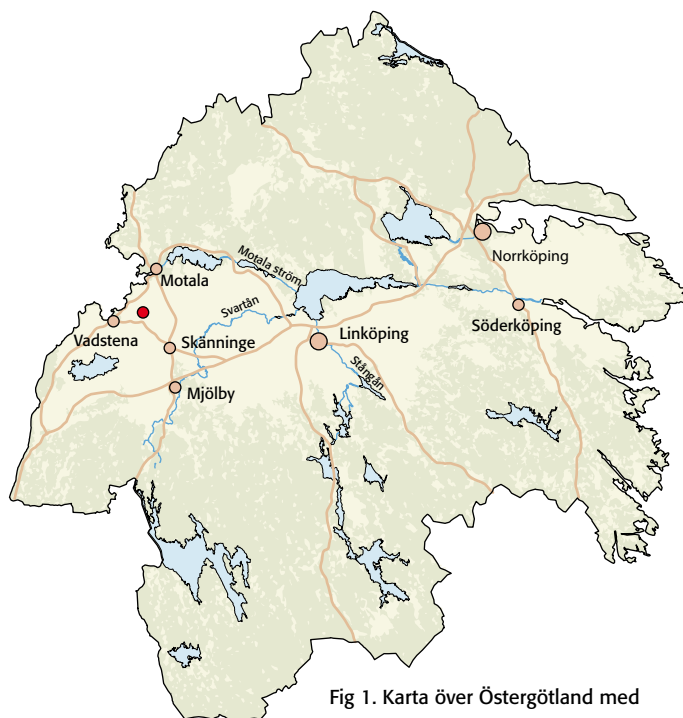

Fig 1. Karta över Östergötland med platsen för undersökningen markerad.

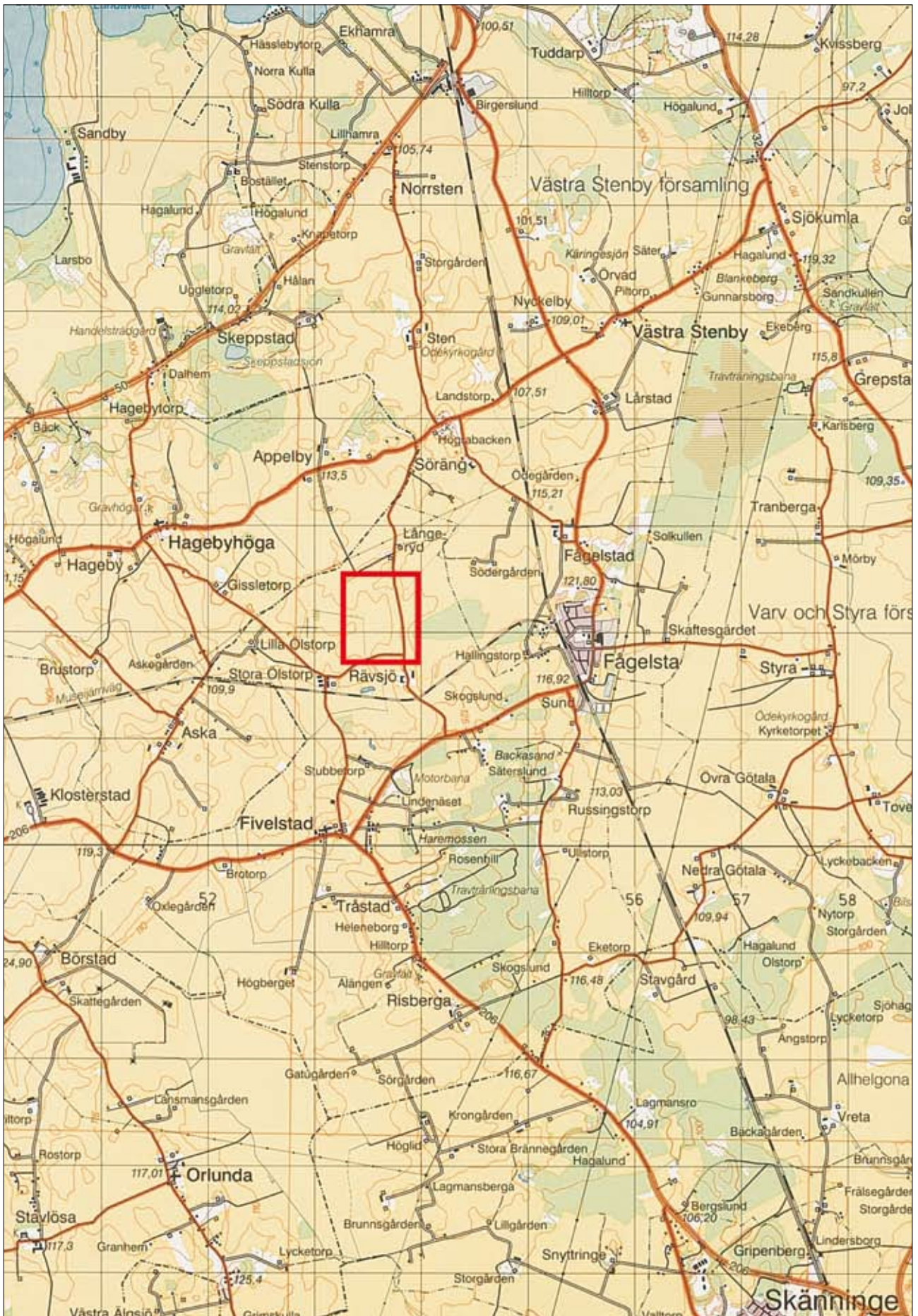

Fig 2. Utdrag ur analoga Gröna kartan med undersökningsområdet markerat. Skala 1:50 000.

Arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll

Rävsjö

Sammanfattning

RGP Vindkraftskonsult AB planerar för ett nytt vindkraftverk och en anslutningsväg på åkermarken inom fastigheten Rävsjö 1:1, Fivelstads socken, Motala kommun, Östergötland. Arbetet innefattar även en ny kranplats intill vindkraftverket och en elkabel som ska anslutas till närliggande kraftledning. I närområdet har flera fynd av stenyxor gjorts, och även förhistoriska lämningar har påträffats vid tidigare undersökningar. På grund av detta gav Länsstyrelsen i Östergötland i uppdrag åt Riksantikvarieämbetet, UV Öst att utföra en arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll. Undersökningen utfördes i april 2008.

Vid undersökningen grävdes totalt 14 sökschakt på åkermarken inom Rävsjö 1:1, inför det nyplanerade vindkraftverket, vägen och elkabeln. En förhistorisk härd påträffades i ett av sökschakten där vindkraftverket planeras. Härden har undersökts och tolkats vara ensamliggande då det i de närmaste intilliggande sökschakten inte påträffades några förhistoriska lämningar. Härden är registrerad i fornminnesregistret, RAÄ 85.

Intill befintlig väg ska elkabel förläggas och anslutas mellan vindkraftverket och Rävsjö gård. Här grävdes tre sökschakt utmed sträckningens högsta punkt. I ett av schakten påträffades två härdar varav den ena kan vara en ugnskonstruktion men detta kunde inte med säkerhet avgöras. Anläggningarna undersöktes och konstaterades vara förhistoriska. Förmodligen hör anläggningarna till utkanten av en förhistorisk boplatz som till största delen bedömts ligga öster om vägen. Där finns en platå som sträcker sig söderut. Boplatzlämningarna är registrerade i fornminnesregistret, RAÄ 84.

Vid den ensamliggande härden, RAÄ 85, föreslås inga ytterligare arkeologiska åtgärder då den tolkas vara ensamliggande, en så kallad åkerhärd eller herdehärd. Lämningarna vid RAÄ 84 kunde efter anvisningar av Riksantikvarieämbetet, UV Öst, undvikas vid kabelförläggningen vilket betyder att inga ytterligare arkeologiska åtgärder anses nödvändiga.

Ansökan om tillstånd enligt Lag (1988:950) om kulturminnen m m ställs till Länsstyrelsen, vilka beslutar i ärendet.

Bakgrund

RGP Vindkraftskonsult AB planerar för ett nytt vindkraftverk och en anslutningsväg på åkermark inom fastigheten Rävsjö 1:1, Fivelstads socken, Motala kommun, Östergötland (fig 2 och 3). Arbetet innefattar även en ny kranplats intill vindkraftverket och en elkabel som ska anslutas till närliggande kraftledning. Kraftverkets fundament uppgår till cirka 12x12 m och kabeln ska förläggas på ett djup av cirka 0,6–0,8 m.

På grund av detta gav Länsstyrelsen i Östergötland i uppdrag åt Riksantikvarieämbetet UV Öst att utföra en arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll.

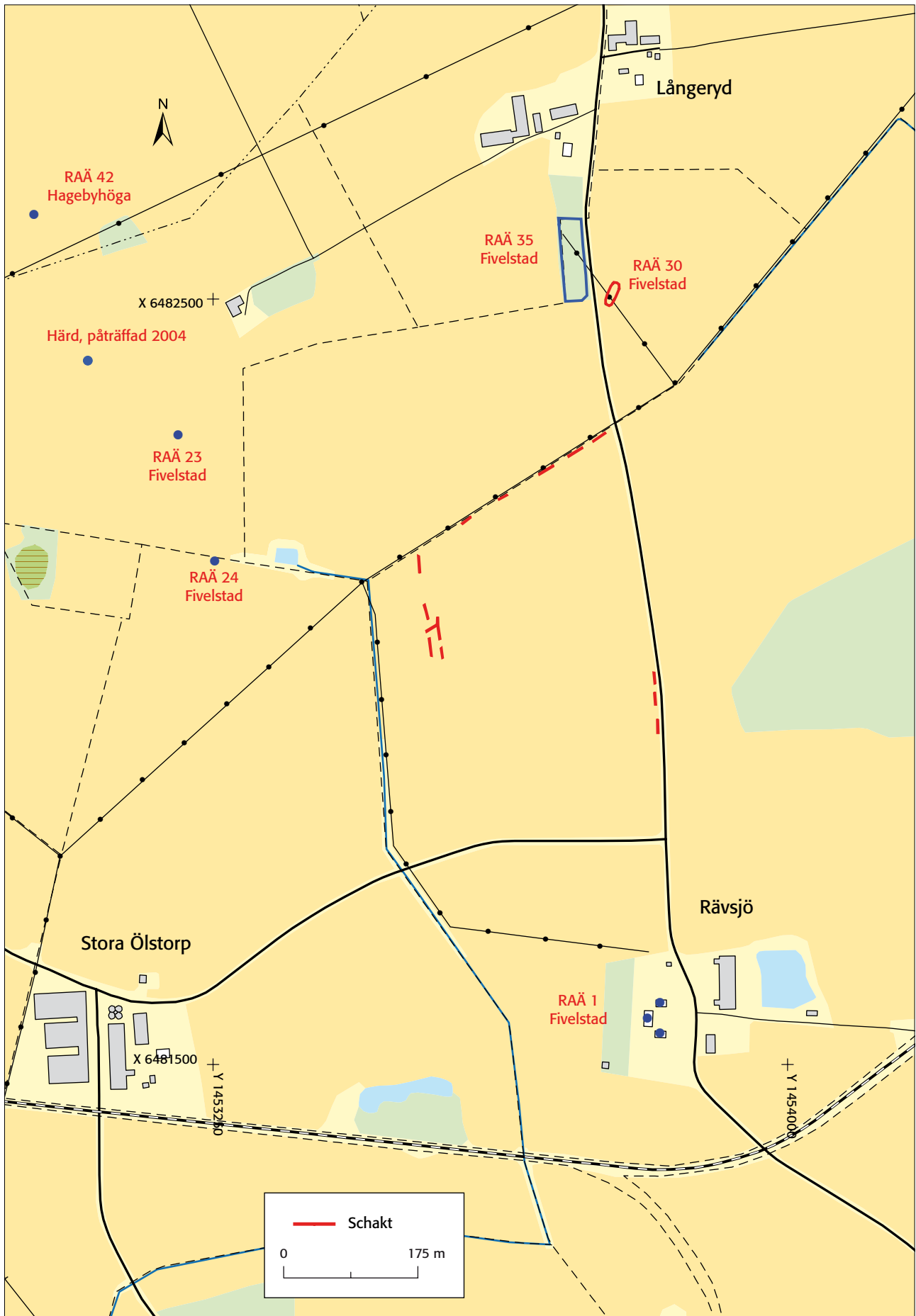

Fig 3. Utdrag ur digitala Fastighetskartan med undersökningsområdets sökschakt och kända fornlämnningar markerade. Skala 1:7000.

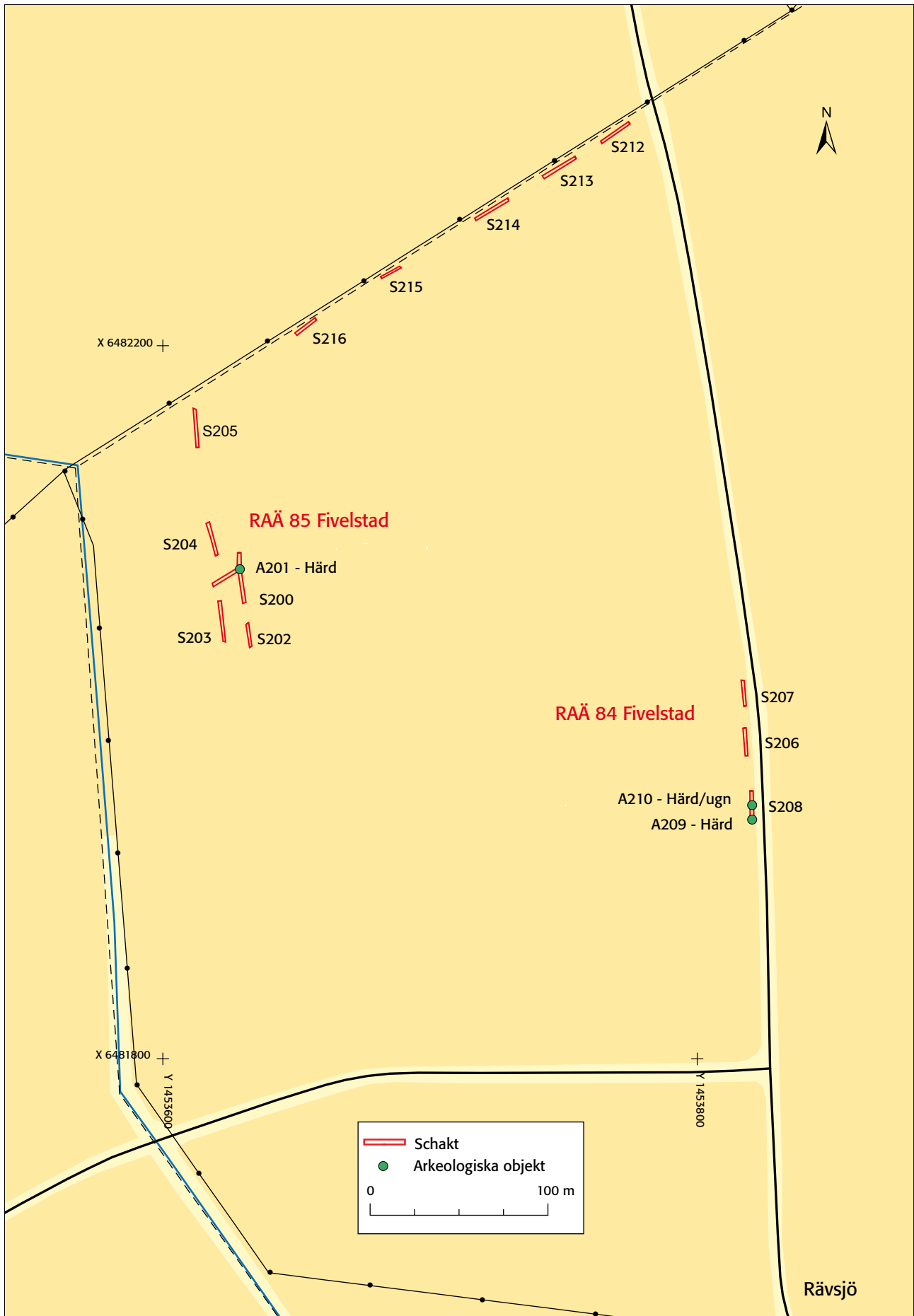

Fig 4. Påträffade anläggningar och nyregistrerade RAÄ-nummer markerade på Fastighetskartan. Skala 1:3000.

Syfte

Syftet med den arkeologiska förundersökningen i form av antikvarisk kontroll var att konstatera om arbetet med det nya vindkraftverket skulle beröra några fasta fornlämningar. Eventuella fornlämningar skulle i möjligaste mån undvikas genom att förlägga ledning, väg och vindkraftverk så att fornlämning inte skadades.

Kulturmiljö och topografi

Den nu aktuella åkermarken ligger mellan Hagebyhöga och Fågelstad i fullåkersbygd. Området karaktäriseras av stora åkerarealer och gårdar såsom Ölstorp, Gissletorp och Långeryd. Rävsjö 1:1 utgörs idag av svagt böljande åkermark i svag västsluttning. Lägsta partiet ligger i den nordvästra delen och högsta partiet i öster.

Fornlämningssmiljö och tidigare undersökningar

Området är mycket rikt på fornlämningar där allt från stenålderns hållkistor fram till medeltida by och gårdslägen med kyrkor finns representerade. Flera mindre vattendrag genomkorsar närområdet. Runt omkring Långeryd och Rävsjö finns även flera registrerade fyndplatser där bergartsyxor påträffats av stenålderstyp, RAÄ 24, 26, 41 och 42 (fig 3).

På den intilliggande åkerytan åt nordväst har fynd gjorts av en stenyx, RAÄ 24, och ett brandlager, RAÄ 23. Under 2004 byggdes två vindkraftverk på denna åker och Riksantikvarieämbetet, UV Öst utförde en efterkontroll i grävda schakt samt tog upp ett antal nya sökschakt (Stenvall 2005). En härd påträffades i ett av schakten för vindkraftverken som visade sig vara av tidigneolitisk datering (fig 3). Fynden och tidigare påträffade lämningar visar att området innehåller ett boplatsoområde men åkermarken är förhållandevis kuperad varför det är sannolikt att området kan innehålla flera boplatser.

Metod och genomförande

Vid den arkeologiska förundersökningen förlades sökschakt där det nya vindkraftverket planerades samt där anslutningsvägen och kraftkabeln ska förläggas. Matjorden banades skiktvis ned till eventuell anläggningsnivå med hjälp av grävmaskin. Lämningarna rensades fram med handredskap. Inmätningar utfördes med D-GPS, och lämningarna fotograferades med digitalkamera. Schakt och anläggningar har beskrivits. All dokumentation har registrerats i Riksantikvarieämbetets informationssystem Intrasis.

Resultat

Vid undersökningen grävdes totalt 14 sökschakt inom åkermarken i Rävsjö 1:1, inför det nyplanerade vindkraftverket, vägen och elkabeln. En förhistorisk härd påträffades i ett av sökschakten där vindkraftverket planeras. Härden undersöktes och tolkades vara ensamliggande då det i de närmaste intilliggande sökschakten inte påträffades några förhistoriska lämningar. Härden, A201, är registrerad i fornminnesregistret, RAÄ 85 (fig 4).

Intill befintlig väg ska elkabel förläggas och anslutas mellan vindkraftverket och Rävsjö gård. Här grävdes tre sökschakt utmed sträckningens högsta punkt. I ett av schakten påträffades två härdar varav den ena kan vara en ugnskonstruktion men detta kunde inte med säkerhet avgöras. Anläggningarna som undersöktes kunde konstateras vara förhistoriska. Förmodligen hör anläggningarna till utkanten av en förhistorisk boplatz som bedöms till största delen ligga öster om vägen. Där finns en platå som sträcker sig söderut. Boplatzlämningarna, A209 och A210, har registrerats i fornminnesregistret, RAÄ 84 (fig 4).

Åtgärdsförslag

Vid den ensamliggande härden, RAÄ 85, föreslås inga ytterligare arkeologiska åtgärder då den tolkas vara ensamliggande, en så kallad åkerhärd eller herdehärd. Lämningarna vid RAÄ 84 kunde efter anvisningar av Riksantikvarieämbetet, UV Öst undvikas vid kabelförläggningen vilket betyder att inga ytterligare arkeologiska åtgärder anses nödvändiga.

Ansökan om tillstånd enligt Lag (1988:950) om kulturminnen m m ställs till Länsstyrelsen, vilka beslutar i ärendet.

Linköping i december 2008

Johan Stenvall

Referenser

Litteratur

Stenvall, J. 2005. *En härd under vindkraftverk i Långeryd*. Arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll. Riksantikvarieämbetet. Avdelningen för arkeologiska undersökningar. Rapport UV Öst 2005:6.

Arkiv

Fornminnesregistret, Fmis, www.fmis.raa.se

Administrativa uppgifter

Län: Östergötland

Landskap: Östergötland

Kommun: Motala

Socken: Fivelstad

Plats: Rävsjö 1:1

Fornlämning: RAÄ 84 och 85

Undersökningens mittpunkt: X6482020, Y1453690

Koordinatsystem: RT90, 2,5 gon V

Höjdsystem: RH00

Riksantikvarieämbetet dnr: 422-2266-2007

Länsstyrelsen dnr: 431-12680-07

Länsstyrelsen beslutsdatum: 16 augusti 2007

Projektnummer: 10663 (1520964)

Intrasisprojekt: O2007065

Rapportnummer: 2008:66

Ansvarig arkeolog: Johan Stenvall

Beställare: Länsstyrelsen Östergötland

Kostnadsansvarig: RGP Vindkraftskonsult AB, Linköping.

Undersökningstid: 18 april 2008

Undersökningsområde: Ca 1000 löpmeter

Undersökt yta: 265 löpmeter

Arkivhandlingar: Förvaras tills vidare på Riksantikvarieämbetet, UV Öst, Linköping.

Fynd: Bränd lera, brända ben.

Bilaga 1. Anläggningsbeskrivning

Anl nr	Typ	Storlek (m)	Djup (m)	Anmärkning
201	Härd	1,0x0,8	0,03	Skärvstenar i mitten av anläggning. Tunn och sönderplöjd. Sot och kol.
209	Härd	0,9	0,08–0,1	Flera skärvstenar i södra delen. Sotlins mot botten. Enstaka kolbitar.
210	Ugn alt härd	1,1x0,5	0,2	Mycket skärvsten. Orange gulbrun kraftigt bränd lera mot botten. Sot och kol. Oregelbunden form. Br ben/ben i fyllning.

Generell schaktbeskrivning: Blandad undergrund med lera i de lägre partierna och sandig lerblandad morän mot de högre partierna. Cirka 0,3–0,4 m från dagens markyta påträffades orörd mark förutom i schakt S208 där åkerjorden var cirka 0,65 m tjock. Inga lagerskiljen kunde dock ses.